

ULUSLARARASI VERGİLEMEDE BİLGİ DEĞİŞİMİ VE TÜRKİYE UYGULAMALARI

GİRİŞ

Uluslararası ilişkilerin yoğunlaşması sonucu, sermaye ve ekonomik hareketler ulusal sınırlar dışına yoğun bir şekilde taşınmıştır. Sermaye ve ekonomik hareketler nedeniyle ulusal sınırlar dışında elde edilen gelirlerin vergilendirme hakkı, ikamet edilen (**mukim**) ülkeye mi, yoksa gelirin elde edildiği (**kaynak**) ülkeye mi ait olacağı konusu tartışılmıştır.

Bu sorun, ülkeler arasında yapılan ÇVÖA'ları ile çözülmeye çalışılmıştır. Bazı ÇVÖA'ların da bir kısım yurtdışı kaynak ülke gelirlerinin vergilendirilme hakkı, mukim ülkeye bırakılmakla birlikte, bir kısmı kaynak ülkede vergilendirileceği hükme bağlanmıştır.

Mukim ülkenin vergilendirme yapabilmek için kaynak ülkeden elde edilen gelir hakkında bilgi alması gerekir. Bilginin alınmaması mukim ülkenin bu geliri vergilendirilmemesine, vergi kayıp ve kaçığına neden olabilecektir. Bu durumun giderilmesi için kaynak ülkeden bilgi alınması gerekir.

Devletler tek başına, vergilemede bu bilgi ihtiyacını karşılayamayacağını anlamaları üzerine bilgi değişimi konularını gündeme getirmişler ve uluslararası çalışmalar yapmışlardır. Yapılan uluslararası çalışmalar ve Türkiye uygulamaları konusu yazımızın konusu oluşturmaktadır.

I- VERGİLEMEDE ULUSLARARASI BİLGİ DEĞİŞİMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1-Vergilemede Uluslararası Bilgi Değişimi Tanımı

Vergilemede, vergi kayıp kaçığına önlemek için hesaplanacak olan vergi ile ilgili olarak bir devlet vergi idaresinden başka bir devlet vergi idaresine bilgi aktarımıdır.

1.2- Bilgi Değişiminin Amacı

Vergilemede bilgi değişimiyle amaçlanan,

- ✓ Ödenmesi gereken verginin daha doğru tespit edilmesi,
- ✓ Vergi mükellefleri arasındaki vergi eşitsizliği giderilmesi,
- ✓ Uluslararası sermaye hareketlerindeki sapmaların azalması,
- ✓ Haksız vergi rekabetinin engellenmesi,
- ✓ Vergi şeffaflığının sağlanması,
- ✓ Daha fazla ve daha az maliyetli vergi toplanmasıdır.

1.3- Bilgi Değişiminin Yöntemleri

1.3.1-Talep Üzerine Bilgi Değişimi

Bir ülkedeki yetkili makamın, sözleşmenin tarafı olan diğer ülkedeki yetkili makamdaki belirli bir bilginin talep etmesidir.

1.3.2-Kendiliğinden Bilgi Değişimi

Bilgi değişimi sözleşmesinin tarafı olan devletlerden bir tarafın diğerinin işine yarayacağını düşündüğü bilgileri değişime tabi tutmasıdır.

1.3.3- Otomatik Bilgi Değişimi

Gelirin elde edildiği kaynakülkesinden, mukimülkesine vergi mükellefleri hakkındaki toplu gelir kategorileri ile ilgili bilgilerin periyodik ve sistematik bir biçimde gönderilmesidir.

1.4-Bilgi Değişiminde Sistemler

1.4.1- İki Taraflı Sistem

İki tarafın olduğu sistemdir.

- ✓ Çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaların bilgi değişimi maddesiyle sınırlı anlaşmalar.
- ✓ Vergi cenneti sayılan ülkelerle yapılan bilgi değişimi anlaşması.

1.4.2- Çok Taraflı Sistemler

Çok tarafı olan, genellikle ekonomik olarak bölgesel bir birlik oluşturan ülkelerin yer aldığı bilgi değişimidir.

- ✓ OECD tarafından hazırlanan “Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi”.
- ✓ Avrupa Birliği tarafından Birlik içerisinde vergisel konularda işbirliği sağlamak için yapılan İdari İşbirliği Direktifi.
- ✓

II-ULUSLARARASI BİLGİ DEĞİŞİMİNİN ULUSLARARASI HUKUKİ KAYNAKLARI VE TÜRKİYE UYGULAMALARI

- ✓ Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları (ÇVÖA),
- ✓ Vergi Bilgi Değişimi Anlaşmaları (TIEA),
- ✓ OECD Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardım Sözleşmesi,
- ✓ OECD Finansal Hesap Bilgilerin Otomatik Değişimi Hakkındaki Standart,
- ✓ AB’de (DAC 6) Finansal Hesap Bilgilerinin Zorunlu Otomatik Değişimi
- ✓ ABD Yabancı Hesaplar Vergi Uyum Yasası (FATCA),
- ✓

1- Bilgi Değişiminde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları

1.1- Genel Bilgi

Devletler arasındaki bilgi değişimine yönelik ilk düzenlemeler çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarında yer almıştır. Vergiye tabi gelirlerin birden fazla ülke tarafından, aynı gelirin, vergilendirmesi durumunda çifte vergilendirme sorunu ortaya çıkmaktadır. Çifte vergilemenin

önlenmesi; vergileme hakkının yalnızca bir ülkeye verilmesi veya iki ülke arasında paylaşımı ile gerçekleşir.

Uluslararası çifte vergilendirmeyi önleme konusunda bazı devlet ve kurumlar standart oluşturup, tip model anlaşmaları geliştirmişlerdir. Bu anlaşmalarda bilgi değişim maddesi de bulunmaktadır.

Model Anlaşmalar

- ✓ OECD Çifte Vergilendirmeyi Önleme Model Anlaşması
- ✓ Birleşmiş Milletler Çifte Vergilendirmeyi Önleme Model Anlaşması
- ✓ ABD Çifte Vergilendirmeyi Önleme Model Anlaşması

1.2- Bilgi Değişiminde, OECD Çifte Vergilendirmeyi Önleme Model Anlaşması

1.2.1- Genel Bilgi

Bilgi değişimi konusundaki en önemli başlangıç, OECD tarafından 1977 yılında, “Gelir ve Servet Vergilerinde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşma Modeli” ile yapılmıştır. En son 2017 yılında anlaşma modeli yenilenmiştir.

OECD gelir ve servet üzerine çifte vergilendirme model anlaşmasının temel amacı; uluslararası hukuki çifte vergilendirme alanında ortaya çıkan sorunları tek tip olarak çözebilmektir. Diğer bir amaç da bilgi değişimine olanak vermesidir. Bilgi değişimi geniş anlamda Model Anlaşmasının 26 ncı maddesinde tanımlanır.

OECD’ ye üye olan veya olmayan ülkeler tarafından uygulanmakta olan bu model anlaşmada genel olarak vergileme hakkı sermaye ve servet ihraç edenin ikamet mukim) olduğu ülkeye verilmiştir. Gelişmiş ülkeler tarafından tercih edilmektedir.

1.2.2- OECD Model ÇVÖA Bilgi Değişimi Madde 26 Özeti

Akit Devletlerin yetkili makamları, iç mevzuat hükümlerinin yürütülebilmesi ve idare edilebilmesi için gerekli bilgiyi değişime tabi tutabileceklerdir. Bilgi değişimi ÇVÖA’da yer alan gelirden alınan vergilerle sınırlı değildir.

Elde edilen her nevi bilgi, o Devletin kendi iç mevzuatına göre elde ettiği bilgi gibi gizli tutulacaktır.

Bu bilgiler sadece, verginin tarh, tahakkuk veya tahsili ile görevli olan kişi ve makamlara verilebilecek ve sadece bu amaçla kullanılacaktır. Mahkemeler ve idari kuruluşlar da bu kapsamdadır.

Bir akit devletin, mevzuatına ve idari uygulamalara ters düşen, normal idari işlemlerle temin edilmeyecek, bir ticari, sınai, mesleki sırrı veya ticari işlem sürecini açığa çıkaran veya açıklanması kamu düzenine aykırı düşen bilgiler açıklanmayacaktır.

Bir Akit Devlet bu maddeye göre bilgi istediğinde, diğer Akit Devlet istenen bilgiyi temin etmek için kendi bilgi toplama sistemini kullanacaktır.

1.3- Bilgi Değişiminde, Birleşmiş Milletler Model Çifte Vergilendirmeyi Önleme Model Anlaşması

1.3.1-Genel Bilgi

BM Model Anlaşması ile OECD Model Anlaşması ortak hükümler içermektedir. Ancak, BM Model Anlaşması, farklı olarak genel olarak gelirin elde edildiği kaynak ülkede vergilendirilmesini dikkate almaktadır.

Kaynak ülkesi ilkesinin benimsenmesiyle birlikte, BM modeli daha çok sermaye ithal eden ülke olan az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkeler tarafından tercih sebebi olmuştur.

1.3.2-Bilgi Değişimi

BM model anlaşmasının Bilgi Değişimi ile ilgili 26'ncı maddesi 2012 yılında güncellenerek OECD Model Anlaşmasına yakınlaşmıştır.

1.4- Bilgi Değişiminde, ABD Model Çifte Vergilendirmeyi Önleme Model Anlaşması

1.4.1-Genel Bilgi

ABD model anlaşması genel hatlarıyla OECD model anlaşması ile benzerlik gösterir. Genellikle kaynak ülke vergileme hakkına sahiptir. Bu şekilde kaynak ülkede vergileme yapılacağından kaynak ülke açısından ABD sermayesi teşvik edilmektedir. Diğer taraftan, anlaşmada vatandaş ve mukimlik ilkesinin baskın olduğu hükümler de bulunmaktadır.

1.4.2-Bilgi Değişimi

ABD Model ÇVÖA'nın 26 ncı madde kapsamında bilgi değişimi ile vergi idareleri arası iş birliği ele alınmaktadır.

Bilgi değişiminin kapsamı anlaşma ile belirlenen vergilerle sınırlı olmayıp her türlü vergiyi içermektedir. İsteğe bağlı ya da kendiliğinden bilgi değişim yöntemleri öngörülen modelde, talep edilen bilgilerin belirlenen sürelerde sunulması konusunda yükümlülük getirilmiştir.

1.5-ÇVÖA'nın Türkiye Uygulaması

Türkiye'nin taraf olduğu ÇVÖA'ları genellikle OECD Model Anlaşmasını temel almıştır. Türkiye 2020 sonu itibarıyla 85 ülke ile anlaşma imzalanmış olup, 85'i yürürlüktedir. Anlaşma görüşmeleri devam eden 12 ülke bulunmaktadır. Yürürlükte olan Anlaşmaların 26 tanesi AB ülkeleriyle yapılmıştır.

Bilgi değişimi ÇVÖA'nın "Bilgi Değişimi"ne ilişkin 26 ncı maddesi uyarınca (Bazılarında 25 inci madde) yapılabilmektedirler.

2-Bilgi Değişiminde Vergi Bilgi Değişim Anlaşması Modeli

2.1-Genel Bilgi

Vergi bilgi değişim anlaşmaları genellikle, hiç vergi alınmayan ya da çok düşük vergi uygulayan ülkelerle (vergi cenneti) sadece bilgi değişim amacıyla yapılan anlaşmaları ifade etmektedir.

Vergi Bilgi Değişim Anlaşma Modeli 2002 yılında OECD tarafında oluşturulmuştur. Bu anlaşma modelinin oluşturulma amacı etkin bilgi değişimi konusunda uluslararası işbirliğini teşvik etmektir. İlk versiyonu, OECD Model ÇVÖA'nın 26'ıncı maddesi kapsamında hazırlanmış olup talep üzerine bilgi değişimine yöneliktir.

Anlaşma modeli ile akit devletlerin iç hukuklarının idaresi ve uygulanmasına yönelik anlaşma kapsamındaki öngörülebilir bilgilerin değiştirilmesi düzenlenmiştir. Anlaşma kapsamındaki

vergiler ise; gelir ve kar üzerinden alınan vergiler, sermaye üzerinden alınan vergiler, net servet üzerinden alınan vergiler ile emlak ve veraset ve intikal vergilerini kapsamaktadır.

2.2-Türkiye Uygulaması

Vergi konularında Bilgi Değişim Anlaşmasını Türkiye 5 adet ülke ile yapılmış ve yürürlükte. Bu ülkeler, Jersey, Bermuda, Guernsey, Man Adası ve Cebelitarık'tır.

Anlaşma konusu vergiler, tarafların kanunları uyarınca alınan her tür ve tanımdaki vergilerdir.

Bilgi değişimi talep üzerine uygulanır. Sağlanan bilgiler gizli tutulur. Uygulamada karşılaşılan sorunlar karşılıklı anlaşma yoluyla çözülür.

3-Bilgi Değişiminde Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardım Sözleşmesi

3.1- Genel Bilgi

OECD ve Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen "Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi" bilgi değişimi konusundaki yasal kaynaklar arasında yer almaktadır.

Bu kaynak, "Vergi Konularında Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi" olarak geliştirilmiş 3 Kasım 2011' de imzaya açılmıştır. Sözleşme 2021 tarihi itibarıyla 141 ülke tarafından imzalanmıştır.

Sözleşme vergi şeffaflığını sağlamaya yöneliktir. Taraflar vergi konularında birbirilerine idari yardım sağlayacaktır. İdari yardım, bilgi değişimi, vergi incelemelerinde yardımlaşma, tahsilatta yardımlaşma ve belgelerin tebliğini içermektedir. Her türlü vergi kapsamdadır (çekinceler hariç). Vergi kaçakçılığı ve vergiden kaçınma, transfer fiyatlaması bakımından ülke bazlı raporlama konusunda kapsamlı ve çok taraflı bir yöntem olma özelliğini taşımaktadır.

3.2- Türkiye Uygulaması

Türkiye tarafından 03.11.2011 tarihinde imzalanan "Vergi Konularında Çok Taraflı Karşılıklı İdari Yardımlaşma Sözleşmesi ", 03.05.2017 tarih ve 7018 sayılı Kanun'la kabul edilmiştir.

Bakanlar Kurulu Kararıyla da, 01.07.2018 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. 01.01.2019 tarihi ile başlayan vergilendirme dönemlerine ilişkin idari yardımlaşma konularında hüküm ifade etmektedir.

4- Bilgi Değişiminde OECD Tarafından Çıkarılan Vergisel Konularda Finansal Hesap Bilgilerinin Otomatik Bilgi Değişimi

4.1- Genel Bilgi 21.04.2017 tarihinde OECD tarafından "Finansal Hesap Bilgilerin Otomatik Değişimine ilişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması " (Standard for Automatic Exchange of Financial Information in Tax Matters)" yayınlanmıştır.

Bu anlaşma bu gün için 110 ülke ile imzalanmış durumdadır. İmzacı ülkeler, karşılıklılık temelinde, ilgili ülkelerin mukimlerine ait finansal hesap bilgilerini, finansal kuruluşlardan toplayıp ayrı bir talep gerekmeksizin (otomatik olarak) her yıl ilgili ülke ile paylaşacaktır.

4.2- Vergi Konularında Finansal Hesap Bilgilerin Otomatik Bilgi Değişimi (AEOI) Temel Unsurları

4.2.1-Ortak Raporlama Standartları (CommonReporting Standart –CRS)

Finansal kuruluşlarınfinansal hesap bilgilerinin paylaşılması sırasında uyması gereken kurallar ve standartların yer aldığı düzenlemedir.

4.2.2-Model Yetkili Makam Anlaşması (The Model CompetentAuthorityAgreement– CAA)

Ortak raporlama standartları (CRS) kapsamında iki ülke arasındaki otomatik bilgi değişiminin sağlanması için oluşturulan uygulama esaslarını belirten anlaşmadır.

4.2.3-Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması (MultilateralCompetentAuthorityAgreement - MCAA)

Birden fazla CAA (Model Yetkili Makam Anlaşması) yapmak yerine yapılan çok taraflı yetkili makam anlaşmalarıdır. Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmasının yasal dayanağı ise Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Konulu Sözleşmedir.

4.2.4- Genişletilebilir İşaretleme Dili (XML)

Bilgi değişimi için kullanılacak olan veri tabanı olan Genişletilebilir İşaretleme Dili (XML) için teknik açıklamaların yer aldığı bir rehberdir. Vergi güvenliliği ve gizliliğine yönelik açıklamalara yer verilmiştir.

4.3-Finansal hesapların otomatik bilgi değişimi Süreci

Finansal Hesap Bilgilerin Otomatik Değişimi Hakkındaki Standart kapsamında otomatik bilgi değişim süreci genel olarak şu şekilde işlemektedir:

- ✓ Finansal kurumlar, kendi ülkelerinde yerleşik bulunmayan kişilere ait hesaplar ve bu hesaplardan elde edilen gelirler hakkındaki bilgileri kendi vergi idarelerine rapor etmektedirler.
- ✓ Vergi idareleri ise ülkelerinde yerleşik olmayan mükellefler hakkındaki bilgileri, kişilerin ikamet ettikleri ülkelerle değiştirmektedirler.

Elde edilen bilgiler takip eden yılın 30 Eylül tarihine kadar karşı ülkeye bildirilmesi gerekmektedir

4.4- Ortak Raporlama Standartları (CRS)'a Göre Bilgi Değişiminin Kapsamı

Bildirim Yapacak Kuruluşlar

- ✓ Mevduat kuruluşları (genel olarak bankalar),
- ✓ Saklama kuruluşları (saklama bankaları vb.),
- ✓ Yatırım kurumları (yatırım bankaları ve fonlar gibi),
- ✓ Belirli sigorta şirketleri .

(Kamu kurumları, uluslararası kuruluşlar bu kapsamda sayılmaz.)

Paylaşılacak Finansal Bilgiler

Mevduat, saklama ve yatırım kuruluşları ile belirli sigorta şirketleri nezdinde paylaşılacak finansal bilgiler:

- ✓ Mevduat hesapları.

- ✓ Saklama hesapları.
- ✓ Ortaklık ve borç ilişkisi menfaati.
- ✓ Nakdi değer sigorta sözleşmeleri.
- ✓ Düzenli ödeme sözleşmeleri.

Değişime Tabi Tutulacak Bilgiler

- ✓ İlgilinin adı ve soyadı.
- ✓ Adresi.
- ✓ Yerleşik (mukim) olduğu ülke ve vergi kimlik numarası.
- ✓ Doğum yeri ve tarihi.
- ✓ Hesap numarası, hesap bakiyesi ya da değeri.
- ✓ Hesap yılı içinde ödenen faiz, temettü gibi gelirlerin ya da hesapta tutulan varlıklardan elde edilen gelirlerin toplam brüt tutarı.

Gayrimenkul ve taşıt bilgileri otomatik bilgi değişimi kapsamında olmadığından hesap hareketleri detayı da bu kapsamda finansal kuruluşlardan alınmayacak ve paylaşım konusu yapılmayacaktır.

Bildirim Limitleri

Raporlama yapılacak finansal hesaplar, mevcut hesap ve yeni hesap olarak ikiye ayrılmıştır.

Mevcut hesaplar, 01.07.2017 tarihine kadar açılmış hesaplardır. Bildirim için kurum hesapları 250.000 ABD Doları üzerinde olmalıdır. Bireysel hesaplarda limit yoktur.

Yeni hesaplar 01.07.2017 tarihinden sonra açılmış hesaplardır. Kurumsal ve bireysel hesaplarda bildirim için limit yoktur.

Not:Daha fazla bilgi,Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı web sitesinde, Finansal Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Karşılıklı Olarak Otomatik Değişim Standardı Bilgilendirme Rehberinde bulunmaktadır.

https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/uluslararasi_mevzuat/finansalHesapBilgilerinin_VKKOODSBRehberi.pdf?id=2

5.5-Türkiye Uygulaması

Türkiye, 21.04.2017 tarihinde de “Finansal Hesap Bilgilerinin Otomatik Değişimine İlişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması”nı (MCAA) imzalanmıştır.

İlk raporlama tarihi 30 Eylül 2018 olacaktır. Ancak, 2018 yılında Maliye Bakanı tarafından yapılan açıklamaya göre, 2018 yılı itibariyle Türkiye'nin otomatik bilgi değişimi yaptığı bir ülke bulunmadığı, 2019 sonu itibariyle Türkiye'nin idari, teknik ve yasal alt yapısı tamamlanarak otomatik bilgi değişimi yapacağı belirtilmiştir.

Türkiye'nin imzaladığı “Finansal Hesap Bilgilerinin Otomatik Değişimine İlişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması” 31 Aralık 2019 tarihli 1965 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile onaylanmıştır.

31 Mayıs 2021 günlü 4025 sayılı Cumhurbaşkanı Kararında, Finansal Hesap Bilgilerinin Otomatik Değişimine İlişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşmasının yürürlük tarihinin en erken 01.01.2019 tarihinden itibaren başlayan vergilendirme dönemlerine uygulanmak üzere 3/2/2020 olarak tespit edilmesine karar verilmiştir.

2019 yılı bilgileri 2020 yılında bilgi değişimine tabi tutulmuştur. Türkiye 68 ülkeye bilgi vermiş, 86 ülkeden bilgi almıştır. 2020 yılına ait bilgiler için 2021 yılında bilgi değişimi yapılacaktır.

Türkiye-İsviçre arasında otomatik bilgi değişimi 2021 yılı finansal bilgilerinin 2022 yılında otomatik bilgi değişimi ile paylaşılması planlanmıştır.

Ayrıca, Türkiye, 2018 tarihinde Letonya ve Norveç ile 30.12.2018 tarihinde yürürlüğe giren İkili Yetkili Makam anlaşması imzalanmış ve 2019 yılında karşılıklı bilgi değişimini uygulamaya başlamıştır.

5- Bilgi Değişiminde Avrupa Birliği Finansal Hesap Bilgilerinin Otomatik Bilgi Değişimi

5.1-Genel Bilgi

AB'de, bilgi değişim konusunda üye ülkelerle bazı çalışmalar yapmıştır. Ancak başarılı olamamışlardır.

Avrupa Konseyi, OECD tarafından geliştirilen küresel standardın, AB'nin sınırları içinde de uygulayacağı otomatik bilgi değişimi yöntemi olacağını açıklamış ve 2014 sonu itibariyle İdari İşbirliği Direktifinde değişiklik yaparak AB yasalarının OECD standart ile uyumlu olmasını sağlamıştır

Avrupa Birliği'nin vergi alanında otomatik bilgi değişimi çalışmalarını içeren Avrupa Birliği İdare İşbirliği Direktifleri olarak bilinen 2011/16/EU Direktifini (DAC 6) değiştiren 2018/822 sayılı Direktif ile sınır ötesi anlaşmaların vergi alanında İdareler arasında bilginin otomatik değişimini zorunlu hale getiren düzenlemeyi 25 Mayıs 2018 tarihinde yayınlamıştır.

Avrupa Birliği ülkeleri, otomatik bilgi değişimi sistemine dahil olmayan kendileriyle ilişkili diğer ülkeleri kara listeye alıp çeşitli yaptırımlar uygulayacaklarını açıklamışlardır.

6.2-Türkiye Uygulaması

Türkiye, 2019 yılına ait finansal bilgileri otomatik bilgi değişimi kapsamında paylaşmayı taahhüt etmiştir. Bu kapsamda 21 AB ülkesi de bulunmaktadır. Ancak, henüz anlaşma yapmadığı ülkeler arasında AB ülkelerinden Almanya, Hollanda, Belçika, Avusturya, Fransa ve Güney Kıbrıs da bulunmaktadır.

Türkiye AB ülkesi olmamasına ve AB ile Türkiye'nin böyle bir anlaşması olmamasına rağmen AB ülkeleriyle yakın ilişkileri olması nedeniyle sayılan ülkelerle bilgi değişimine zorlanmaktadır.

2019 yılına ait finansal bilgileri otomatik bilgi değişimi kapsamında paylaşmayı taahhüt eden Türkiye, Almanya, Hollanda, Belçika, Avusturya, Fransa ve Güney Kıbrıs açısından bu taahhüt yerine gelmeyince AB Konseyi, 22.02.2021 tarihli toplantıda 31.05.2021 tarihine kadar taahhütte bulunması koşuluyla son tarihi 30.06.2021 tarihine uzatmıştır.

AB Konseyinin kararına göre, bu süre içinde Türkiye'nin 27 AB üye ülkesi ile otomatik bilgi değişimi sürecini tamamlaması gerekmektedir. Aksi takdirde, AB'nin Türkiye'yi Kara Listesine ekleneceği belirtilmiştir. Kara listeye alınan ülkeler, Avrupa yardımlarından veya kalkınma fonlarından yararlanılmasının dondurulması yaptırımlarıyla karşı karşıyadır.

27 Üye Devletin tamamı için 2019 yılına ilişkin bilgiler en geç 1 Eylül 2021 ve 2020 yılına ait bilgiler 30 Eylül 2021 ve 2021 yılına ait bilgiler 30 Eylül 2022 tarihine kadar gönderilmesi gerekmektedir.

6- Bilgi Değişiminde Yabancı Hesaplar Vergi Uyum Yasası (FATCA) Otomatik Bilgi Değişimi

6.1- Genel Bilgi

ABD Kongresi tarafından FATCA olarak bilinen Yabancı Hesaplar Vergi Uyum Yasası ile ABD vergi mükelleflerinin yabancı ya da sınır ötesi (off-shore) hesapları kapsamında beyan etmedikleri gelirlerinin tespit edilebilmesi amacıyla ABD dışındaki finansal kuruluşlarla işbirliği sağlanması öngörülmüştür.

FATCA bilgi değişim anlaşmasının esas kaynağı ABD Model ÇVÖA'nın bilgi değişimi ile ilgili 26 ncı maddesi ve Vergi Konularında Karşılıklı İdari Yardımlaşma Anlaşması ile Vergi Konularında Çok Taraflı İdari Yardımlaşma Anlaşmasıdır. Bu Yasa 2014 yılında uygulamaya geçmiştir.

Tüm yabancı finansal kuruluşlara dünyadaki bütün Amerikan vergi mükelleflerinin yurtdışındaki banka hesapları, yatırımları, elde ettikleri gelir ve kazançları dair bilgileri Amerikan Gelir İdaresi (IRS) ile paylaşma yükümlülüğü getirmektedir.

Yasa kapsamında bilgi değişimi yapılabilmesi için ABD ile diğer ülkeler arasında karşılıklı olarak otomatik şekilde bilgi değişimi anlaşmaları imzalanmaktadır.

Bu kapsamda, 113 ülke, ABD ile otomatik bilgi değişimi konusunda uluslararası anlaşma akdedilmesi yoluna gitmiştir.

İki çeşit anlaşma modeli (Model 1, Model 2) vardır. Her model kendi içine iki kısma ayrılır

MODEL 1-ABD ve anlaşmaya taraf ülke arasında otomatik bilgi değişimi "Hükümetler Arası Anlaşma"

- ✓ Model 1/A- ABD ve anlaşmanın tarafı olan diğer devlet arasında karşılıklı bilgi değişimi gerçekleşecektir.
- ✓ Model 1/B- Anlaşmanın tarafı olan ülkenin tek taraflı olarak ABD'ye bilgi sunduğu bir anlaşma türüdür.

MODEL 2- ABD ve anlaşmaya taraf ülkenin finansal kuruluşlarının doğrudan ABD Gelir İdaresi ile anlaşma "İşbirliği Anlaşması"

- ✓ Model 2/A- Herhangi bir anlaşma olmadan ABD tarafından finansal kuruluşlardan bilginin talep edildiği anlaşma modelidir.
- ✓ Model 2/B- Bilgi değişim anlaşması ya da ÇVÖA imzalanmış olan ülkelerin finansal kuruluşlarından bilginin talep edildiği anlaşma türüdür.

6.2-FATCA'ya Göre Bilgi Değişiminin Kapsamı

Bildirim Yapacak Yabancı Finansal Kuruluşlar

- ✓ Mevduat kabul eden bankacılık ve benzeri işlemleri gerçekleştiren kurumlar
- ✓ Müşterilerinin finansal varlıklarını elinde tutan saklama kurumları
- ✓ Aşağıdaki hizmetlerden en az birini veren yatırım kuruluşları
 - Para ve sermaye piyasası araçları işlemlerinde aracılık yapan kuruluşlar
 - Bireysel ve kolektif portföy yönetimi yapan kuruluşlar
 - Müşterilerine ait yatırımların yönetimi ve işletimini yapan diğer kurumlar

Bildirim Yapılacak Kişiler/Kuruluşlar

Kişi veya kuruluşlar aşağıdaki özelliklerden birini taşıması durumunda ABD'li kişi olarak belirlenecek ve FATCA'nın konusunu oluşturacaktır.

- ✓ ABD yerleşikliği veya ABD vatandaşlığı,
- ✓ ABD kanunları ile kurulmuş şirket,
- ✓ ABD doğum yeri,
- ✓ ABD telefon numarası,
- ✓ ABD posta veya ikametgâh adresi,
- ✓ ABD'li vakıf,
- ✓ ABD'deki bir hesaba verilen düzenli ödeme talimatı bulunması,
- ✓ ABD adresi olan bir kişiye vekaletname veya imza yetkisi verilmesi.

Bildirim Yapılacak Konular

Yabancı finansal kuruluşların IRS'e yıllık olarak bildirecekleri raporlanacak bilgiler aşağıdaki gibidir.

- ✓ Hesap sahibinin adı, adresi ve vergi numarası,
- ✓ Hesap sahibinin hesap numarası,
- ✓ Bildirim yapan yabancı finansal kuruluşun adı ve Küresel Aracı Kuruluş Kimlik Numarası (GIIN),
- ✓ Hesap sahibinin ilgili takvim yılı sonundaki hesap bakiyesi,
- ✓ İlgili takvim yılı boyunca hesaba yatırılan faiz, temettü ve diğer gelirlerin toplam tutarı,
- ✓ İlgili takvim yılı boyunca hesaba yatırılan menkul kıymet ve gayrimenkul alım-satım ve itfa bedelinden sağlanan brüt hasılat,

Bildirim Limitleri

Raporlama yapılacak finansal hesaplar, mevcut hesap ve yeni hesap olarak ikiye ayrılmıştır.

- ✓ Mevcut hesaplar, 30.06.2014 tarihine kadar açılmış hesaplardır. Bildirim için kurum hesapları 250.000 ABD Doları, bireysel hesaplarda 50.000 ABD Doları üzeri olmalıdır.

- ✓ Yeni hesaplar, 30.06.2014 tarihinden sonra açılmış hesaplardır. Kurumsal ve bireysel hesaplarda bildirim için limit yoktur.

FATCA Kapsamına Girmeyen Konular

Bireysel emeklilik ya da emeklilik maaşı hesapları, belirli süreli hayat sigortası sözleşmelerini içeren hesaplar, miras olarak tutulan hesaplar ve bloke hesaplar FATCA kapsamı dışına çıkarılmıştır.

Stopaj Yükümlülüğü

Finansal kuruluşların bu raporlamayı yapmaması durumunda ise ABD bu kişilerin beyanı gereken gelirleri üzerinden yüzde30 oranında stopaj yapacaktır.

Not:Daha fazla bilgi,Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı Web Sitesinde, “FATCA Anlaşmasıyla ilgili Sıkça Sorulan Sorular”kısmında bulunmaktadır.

https://www.gib.gov.tr/uluslararasi_mevzuat/fatca-sorular

6.3- Türkiye Uygulaması

30 Haziran 2014 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile ABD Hükümeti arasında FATCA ile birlikte karşılıklı otomatik bilgi değişimi yapılmasını öngören Model 1 çerçevesinde prensipte anlaşma yapılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Genişletilmiş Bilgi Değişimi Yoluyla Uluslararası Vergi Uyumunun Artırılması Anlaşması” 29 Temmuz 2015 tarihinde imzalamıştır.

Bu anlaşmanın ve eki mutabakat zaptının, Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair 6677 sayılı Kanun 16 Mart 2016 tarihinde Resmi Gazete 'de yayımlanmıştır. Anlaşma Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanıp 5 Ekim 2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Mutabakat Zaptı uyarınca anlaşmanın yürürlüğe girmesini takip eden 30 Eylül 2017 günü Amerikan Gelir İdaresi'ne (IRS) bildirim yapılması gerekmektedir. Ancak, anlaşma uygulamasına ilişkin GİB'in taslak tebliğ 2016 yılı Mayıs ayında görüşe çıkarılmış ise de, bugüne kadar Resmi Gazete'de yayınlanmamıştır.

Bu nedenle, ABD- Türkiye Vergi Bilgi Değişim Anlaşması'nın iç hazırlık ve yürürlük süreci halen devam etmektedir.Bilgi değişiminin uygulanması için sözü edilen Tebliğ'in yayınlanması beklenilmektedir.

III-OTOMATİK BİLGİ DEĞİŞİMİNE TABİ FİNANSAL HESAP BİLGİLERİNİN VERGİ UYGULAMALARINA ETKİSİ

1-Genel Bilgi

ÇVÖA'na göre Finansal hesap hesap bilgilerinin otomatik bilgi değişimine konu temettü, faiz ve gayrimaddi hak gelirlerinin vergilendirme hakkı mukim ülkeye bırakılmakla birlikte kaynak ülkeye de vergilendirme hakkı tanınmıştır.

Kaynak ülkede elde edilen bu tür gelirler mukim ülkede matraha ilave edilecek ve vergisi hesaplanacaktır. Hesaplanan vergiden kaynak ülkede ödenen vergi mahsup edilerek mukim ülkede ödenecek vergi bulunacaktır.

Otomatik bilgi değişimi anlaşmaları ile kaynak ülkedeki finansman bilgileri mukim ülkeye bildirilerek mukim ülkede ödenecek verginin ödenip ödenmediği denetlenerek vergi kayıp ve kaçağı önlenebilecektir.

2-Türkiye’de Mukim Olan Mükellef Bakımından, Kaynak Ülkeden Bildirilen Gelir ve Kesilen Vergi Üzerinden Türkiye’de Verginin Hesaplanması

Türk mukimlerinin yurtdışında ödedikleri finansal hesaplara (temettü, faiz ve gayrimaddi hak) ait vergileri mahsup ederken;

- ✓ Bu tür gelirler elde edildikleri Devlette (kaynak Devlet) de Anlaşmalarda belirtilen oranları geçmeyecek şekilde vergiye tabi tutulmaktadır. Anlaşmalarda yer alan vergi oranları vergilemede yapılacak en fazla oranı ifade etmekte olup, bu oranlar hiçbir şekilde aşılmayacaktır.
- ✓ Anlaşmalara taraf Devletlerin iç mevzuatlarında bu tür gelirler için daha düşük bir vergi oranı uygulanıyor ise bu durumda Anlaşmalarda yer alan oranlar değil, mükellefin lehine olan bu düşük oranlar uygulanacaktır.
- ✓ Yurtdışında ödenen vergilerin ancak bu vergilerin dayanağını oluşturan gelire isabet eden Türk vergisi kadarlık kısmının mahsubuna imkân bulunmaktadır.
- ✓ Kaynak devletlerin ÇVÖA belirtilen oranlar üzerinde bir oran uygulamaları veya diğer her türlü haksız vergilendirme durumunda ise fazla ödenen verginin iadesi kaynak ülkeden istenebilir.

3-Otomatik Bilgi Paylaşımının Ülke Ekonomisine Ve Mükelleflere Etkileri

- ✓ Ülkelerin vergi gelirleri etkilenecek.
- ✓ Vergi şeffaflığı sağlanacak.
- ✓ Haksız vergi rekabeti engellenecek.
- ✓ Ödenmesi gereken vergi daha doğru tespit edilecek.
- ✓ Daha fazla ve daha az maliyetli vergi toplanacak.
- ✓ Gelirini tam beyan etmeyenlere ek vergi, faiz ve vergi cezaları uygulanacak.
- ✓ Kişinin yaşadığı ülkede artan oranlı vergi dilimleri varsa gelir artışından dolayı üst vergi dilimlerinden vergi ödenecektir.
- ✓ Yaşadığı ülkede sosyal yardım ve teşvik alanların gelirlerinde artış olabileceği için, sosyal yardımları etkilenecektir.
- ✓ Mükellefler, vergi kaçakçılığı, dolandırıcılık gibi ağır suçlamalarla karşılaşabilecekler ve geriye dönük incelemelere de maruz kalabilecektir.

IV-BİLGİ DEĞİŞİMİNDE VERGİ MAHREMİYETİ VE GİZLİLİK

Uluslararası Bilgi Değişiminde Vergi Mahremiyeti ve Gizlilik

Model anlaşmalarda yer alan vergi mahremiyeti ve gizlilik hükümleri otomatik bilgi değişimi dahil olmak üzere diğer bilgi değişim yöntemlerini de kapsamaktadır.

Buna rağmen, 2016 yılında yaşanan Panama belgeleri skandalında 214 .000off-shore kurum için düzenlenmiş 11,5 milyon gizli bilgi sızdırılmıştır.

OECD Model (CRS), AB Direktifi ve FATCA uyarınca finansal hesapların otomatik bilgi değişimi sürecinde finansal kuruluşlar da yer almaktadır. Bu nedenle veri güvenliği ve koruma kurallarının ülkelerin hem bilgi toplayan finansal kuruluşları hem de otomatik bilgi değişimi gerçekleştirmekle yükümlü olan yetkili makamları tarafından titiz bir şekilde uygulanması gerekmektedir.

Bilgi değişimi, uluslararası anlaşma kapsamında yapıldığından 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında rıza gösterilmese dahi Anayasa Madde 90'a göre bilgi değişimini yapılmak durumundadır.

V-DEĞERLENDİRME VE GÖRÜŞ

Türkiye Uluslararası Bilgi Değişimi konusunda, OECD'nin üyesi olmakla birlikte OECD tarafından hazırlanan bilgi değişim anlaşmalarını zamanında imzalamıştır. Ancak bazı anlaşmaları zamanında imzalamakla birlikte uygulamasında gecikmeler olmuştur. Bu nedenle, anlaşma hükümlerini uygulamada daha hızlı olmalıdır.

Bilgi değişim anlaşmaları uygulamalarından mükelleflerimizin zarara uğramaması açısından bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Yazımızın yazıldığı tarih itibarıyla, 7256 sayılı Kanuna göre, yurt dışında bulunan para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarını, 31/12/2021 tarihine kadar Türkiye'ye getiren gerçek kişiler yurt dışında finansal gelirler elde edilmiş varlıkları Türkiye'ye 31.12.2021 tarihine kadar getirilmiş ise, bu varlıklar ve gelirleri için bilgi değişimi anlaşması kapsamında işlem yapılamayacaktır.

Diğer taraftan, yurtdışında temettü, faiz ve gayrimaddi hak gibi finansal gelirleri olan Türkiye mukimi kişilerin yurtdışı temettü, faiz ve gayrimaddi hak bedellerini bilgi değişimi kapsamında Türkiye'ye bildireceğinden, bu gelirlerini beyan etmemişler açısından 7326 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun gereğince 30.09.2021 (dahil) e kadar matrah artırımını veya pişmanlıkla beyan edilmesi ileride doğacak sorumlulukları önlenecektir.